

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

«KONTAKT»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Maria L. Seivåg, 75531605

Uttalelse for videre saksbehandling etter akvakulturloven og matloven - ny lokalitet Holand i Sortland kommune

Fylkesmannen i Nordland viser til søknad fra Eidsfjord Sjøfarm AS om tillatelse til ny lokalitet Holand for matfiskoppdrett av laks, ørret og regnbueørret i Sortland kommune, ankommet hit til behandling den 19.10.2018 fra Nordland fylkeskommune.

Navn på omsøkt lokalitet	Koordinat for anleggets midtpunkt (grader og desimalminutter)	Omsøkt maksimalt tillatt biomasse (tonn)
Holand	68° 37,865 N 15° 16,156 Ø	3 900

I henhold til veiledning 99:04 fra Miljødirektoratet og tildelingsforskriftene for akvakultur skal Fylkesmannen behandle søknaden ved å:

1. Avgi en faglig uttalelse til Mattilsynet og Nordland fylkeskommune ut fra hensynet til verneområder, friluftsliv og biologisk mangfold.
2. Avgjøre om tillatelse kan gis ut fra forurensningslovens bestemmelser. Dette skal også omfatte vurdering opp mot vannforskriften og naturmangfoldloven.

Dette brevet omhandler kun punkt 1. Fylkesmannen vil omtale eventuelle merknader fra høringsperioden som omhandler forurensning i et eget brev, der en eventuell tillatelse etter forurensningsloven vil bli gitt.

Søknaden har vært offentlig kunngjort og kommunalt behandlet. I høringsperioden har det kommet inn flere innspill med merknad relatert til emner i Fylkesmannens uttalelse.

Fru Scottini skriver at et anlegg her vil være en stor trussel for gyttende fisk i Holandselva og bekkeløp tilhørende Holandsvatnet. Et anlegg på toppen av landbruk, som allerede legger miljøpress på bekkeløp og elver, vil fullstendig utradere laks- og ørretstammene.

Fylkesmannens kommentar:

Vi tar kommentaren til orientering og viser til vår vurdering av belastning på anadrom fisk senere i dokumentet.

Representanter for bygdemøte Holand skolekrets 22.8.2018 skriver at anlegget vil redusere attraktiviteten ved fritidsaktivitet i sjø, og beslaglegge/begrense fiskeplasser som brukes av både aktive fiskere og fritidsfiskere. Den eneste offentlig godkjente ankringsplassen for Sørbygda er i Holandsbukta, og anlegget vil gjøre den ubrukelig. Representantene for bygdemøtet skriver videre at anlegget kan være ødeleggende for kjente gyte- og oppvekstområder for fisk både i sjø og anadrome elver (Sydalselva, Riselva og Holandselva), medføre risiko for rømming samt ha usikre konsekvenser for nærliggende våtmarksområder, beite-/rasteplasser for trekkende gås og generelle livsbetingelser for fugler og dyr i området. Bygdemøtet er også bekymret for at fjæreområdet egnethet som leke-/læringsarena for barnehage og skole blir ødelagt eller redusert.

Fylkesmannens kommentar:

Vi tar kommentaren til orientering og viser til vår vurdering senere i dokumentet. For øvrig er ikke Fylkesmannen kjent med at det finnes indikasjoner på at akvakulturanlegg i sjø har negativ innvirkning på nærliggende våtmarksområder.

Tore og Vanja Hjellbakk skriver at det er et rikt dyre- og fugleliv i fjæra som vil merke konsekvenser av denne etableringen. De kan ikke se at konsekvensene for våtmarksområdene er utredet. «Tjøna» er tilholdssted for ærfugl, ender, tjeld, terner og spove. Måke, hare og ørn er faste innslag. Lokaliteten er et hvilested for havørn, som også hekker i Risedalen. Havørn er en utrydningstruet art som vil påvirkes negativt ved etablering av oppdrettsanlegg. Det anmerkes videre at sjørørret passerer Lanaset, og det er en spesiell liten type uer samt hyse i Lanesholla. Tore og Vanja Hjellbakk skriver at arter som de fisker antakelig vil bli helt borte ved etablering. Deres interesser som brukere av fjæra som friluftslivsområde vil forringes. Tilgang med småbåt til og fra den etablerte «støa» vil delvis blokkeres av merdene.

Fylkesmannens kommentar:

Vi tar kommentaren til orientering og viser til vår vurdering senere i dokumentet for verdier som omtales i uttalelsen. For øvrig kan vi ikke se at det er registrert hekkende havørn i Risedalen, men siden avstanden til dalen er ca. 2,2 kilometer er det lite sannsynlig at eventuell hekking her ville blitt nevneverdig forstyrret ved eventuell etablering av akvakulturlokalitet Holand.

Oskar Hjellbakk v/Arkitektkontoret Amundsen AS skriver at det er registrert et friluftslivsområde (strandsone med tilhørende sjø og vassdrag) i umiddelbar nærhet av det planlagte anlegget. Forstyrrelse av landskapsbildet vil svekke kvaliteten til friluftslivsopplevelsen, og befolkningen hindres i å bruke sjøen som ferdselsåre til en viss grad. Strandområdet er beskrevet som middels interessant, pollsystemet som brukbart og tangvollen er godt utviklet. Fuglelivet beskrives som rikt. Hjellbakk skriver at lokaliteten er et naturlig oppholdssted for havørn, som har rede i Risedalen og bruker strandsonen ved Holand som jaktområde. Et akvakulturanlegg vil true ørnebestanden på grunn av støy, lys, lukt og økt båttrafikk. Hjellbakk skriver videre at dette er et prioritert område for anadrom fisk, med flere bestander av laks, sjørørret og sjørøye i nærliggende elver (Riseelva, Laukhammerbekken, Skjellbekken og Holandselva). Etablering av et oppdrettsanlegg i nærheten kan gi økt belastning av lakselus og andre sykdommer, samt rømt laks, noe som kan gi negativ påvirkning på fiskebestandene. Det er bekymring for forringelse av naturtyper og bestander rundt Lanaset/Holand. Hjellbakk mener anlegget vil ha negativ konsekvens for det nærliggende Riserevet.

Fylkesmannens kommentar:

Vi tar kommentaren til orientering og viser til vår vurdering senere i dokumentet for verdier som omtales i uttalelsen. For øvrig kan vi ikke se at det er registrert hekkende havørn i Risedalen, men siden avstanden til dalen er ca. 2,2 kilometer er det lite sannsynlig at eventuell hekking her ville blitt nevneverdig forstyrret ved eventuell etablering av akvakulturlokalitet Holand. Det nevnes negativ konsekvens for Riserevet, men det er ikke spesifisert hvilke naturverdier som kan påvirkes. Fylkesmannen kan ikke finne at det er registrert forekomster av verdi knyttet til Riserevet, men viser til vurdering av mulig kalkalgeforekomst senere i dokumentet.

Tor Ottesen mener at strømmålingene i ett punkt over 28 dager på sommeren ikke er grunnlag for å trekke en generell konklusjon om strømforholdene i Sortlandssundet, og at strømmen er sterkt påvirket av vinden i havet i tillegg til tidevann. Videre anmerkes det at Holand har småbåthavn for 60 fritidsbåter, hvorav de fleste brukes til fritidsfiske, og at det er en avmerket ankerplass i Holandsbukta som vil bli blokkert dersom oppdrettsanlegget blir etablert. Ottesen skriver at det er et stort område med ruglbunn (kalkalger) like sør for det planlagte anlegget, samt på grunnene i Sortlandssundet (Risrevet, Jarstadrevet, Bø-revan, sørsiden av Fiskholmen, rundt Lotterskjæret og Holmen samt det store grunne området mellom Risrevet og Matskallen). Disse områdene er oppvekstområder for kysttorsk, og her samler seien seg sommerstid. Videre skriver Ottesen at det er tre elver eller bekker i området der det går opp laks eller sjørret, og Holandselva munner ut i sundet rett innenfor der oppdrettsanlegget er planlagt. Det anmerkes også at strandsonen innenfor den planlagte lokaliteten er hekkeplass for vanlige sjøfugler samt tjeld, spove og vipe, og området er beite- og rasteplass for gjess. Sistnevnte bruker sjøen for hvile ved forstyrrelser. Det lever en betydelig oterstamme i strandsonen. Strandsonen brukes til rekreasjon og turterreng hele året, blant annet av barnehagen på Kleiva.

Fylkesmannens kommentar:

Vi tar kommentaren til orientering og viser til vår vurdering senere i dokumentet for verdier som omtales i uttalelsen.

Sortland kommune har som respons til merknader innkommet i ettersynet bedt om at Fylkeskommunen utreder konsekvensen for villaks i de to vassdragene Holandselvas nedre del og Riseelva/-vannet.

Fylkesmannens kommentar:

Vi viser til vår vurdering av anadrom fisk senere i dokumentet.

Fylkesmannens vurdering

I tillegg til merknader fra det offentlige ettersynet har Fylkesmannen hentet inn informasjon fra følgende databaser: Naturbase¹, Fiskeridirektoratets kartbase², Lakseregisteret³, Artskart⁴, Miljøstatus⁵ og Sjøfugldatabasen⁶.

Anadrome vassdrag og bestander

Det er viktig å styre veksten i laksenæringen til de områder hvor faren for uheldige miljøeffekter er minst. I 2001 foretok Fylkesmannen en gjennomgang og rangering av hvor viktige de enkelte fjorder og sjøområder i fylket var for de anadrome bestandene. Disse vurderingene ble formidlet til kommunene ved at vi oversendte et brev med anbefalinger til bruk ved utarbeiding av kommunale kystsoneplaner. Sortlandsundet ble da vurdert som et viktig sjøområde, hvor det på visse vilkår kunne være akseptabelt med oppdrett av laksefisk.

Registrerte vassdrag

Ved gjennomgangen i 2001 ble det registrert totalt 20 anadrome bestander i de 11 anadrome vassdragene i Sortlandssundet. Flere av disse ligger innenfor en radius på 10 kilometer fra omsøkt lokalitet (vannlinje), her oppgitt i økende avstand:

- Risevassdraget ligger ca. 1,8 kilometer vest for omsøkt lokalitet. Her er det registrert en redusert sjøørretbestand der lakselus er avgjørende påvirkningsfaktor.
- Blokkenvassdraget ligger ca. 5,6 kilometer sørøst for omsøkt lokalitet. Her er det registrert en laksebestand i dårlig tilstand og en sårbar sjøørretbestand. Fysiske inngrep i vassdraget, vassdragsreguleringer og lakselus er alle oppgitt som avgjørende faktorer for bestandenes tilstand. Forholdene for fiskeoppvandring i vassdraget har over mange år vært vanskelige, og ut fra vår kunnskap er vi sterkt i tvil det fortsatt finnes egne bestander igjen i vassdraget.
- Gryttingvassdraget ligger ca. 6 kilometer sørvest for omsøkt lokalitet. Her er det registrert en moderat påvirket laksebestand, en redusert sjøørretbestand og en hensynskrevende sjørøyebestand. Lakselus er oppgitt som avgjørende påvirkningsfaktor på alle tre bestander, og rømt oppdrettslaks som avgjørende påvirkningsfaktor på laksebestanden.
- Fiskefjordvassdraget ligger ca. 7,4 kilometer sør for omsøkt lokalitet. Her er det registrert en moderat påvirket laksebestand, en redusert sjøørretbestand og en truet sjørøyebestand. Vassdragsreguleringer og lakselus er oppgitt som avgjørende påvirkningsfaktorer for alle tre bestander, mens rømt oppdrettslaks og rømt oppdrettsrøye er oppgitt å ha hatt avgjørende påvirkning på hhv. lakse- og sjørøyebestandene. Undersøkelser av fiskeoppgangen ved bruk av fiskefelle i årene 2012-2014 viste brukbar oppgang. Disse årene ble det registrert en

¹ Fagsystem fra Miljødirektoratet for registrering av verneområder, naturtyper og andre data om biologisk mangfold som er viktige i arealforvaltningen: <http://geocortex.dirnat.no/silverlightviewer/?Viewer=Naturbase>

² Fiskeridirektoratets kartbase: <http://kart.fiskeridir.no>

³ Miljødirektoratets register med informasjon om ca. 1300 elver der det finnes laks, sjøørret og sjørøye: <http://lakseregister.fylkesmannen.no/lakseregister/public/default.aspx>

⁴ Karttjeneste fra Artsdatabanken og GBIF-Norge for å formidle stedfestet artsinformasjon fra ulike dataeiere: <https://artskart.artsdatabanken.no>

⁵ Samlet informasjon fra flere offentlige etater med miljøansvar, blant annet Miljødirektoratet, Norsk Polarinstittutt og Fiskeridirektoratet: <https://www.miljostatus.no/kart/>

⁶ SEAPOP er et overvåkings- og kartleggingsprogram for norske sjøfugler, fra Norsk institutt for Naturforskning (NINA), Norsk Polarinstittutt og Tromsø Museum, Universitetsmuseet: www.seapop.no

oppgang på omkring 100 laks, 400 sjøørret og 100 sjørøyer per år. Oppvandrende fisk var middels sterkt infisert av lus.

- Kjerringnesvassdraget ligger ca. 8,8 kilometer vest-sørvest for omsøkt lokalitet. Her er det registrert en moderat påvirket laksebestand og en redusert sjøørretbestand. Rømt oppdrettslaks er en avgjørende påvirkningsfaktor for laksebestanden, og det ble oppgitt at det var fare for at forvaltningsmål 2011-2014 ikke ble nådd. Oppgangen av fisk har blitt registrert i vassdraget ved bruk av fiskefelle i årene 2015 og 2016. Vi har dessverre ikke mottatt endelig rapport fra disse undersøkelsene. Den informasjonen vi har mottatt tyder imidlertid på at oppgangen består av langt færre laks enn forventet ut fra beregnet potensial for vassdraget.
- Osvollvassdraget ligger ca. 9,5 kilometer fra omsøkt lokalitet. Her er det registrert en moderat laksebestand og en redusert sjøørretbestand. Lakselus er oppgitt som avgjørende påvirkningsfaktor for begge bestander, og rømt oppdrettslaks som avgjørende påvirkningsfaktor for laksebestanden.

Det mest betydningsfulle av disse vassdragene er Kjerringnesvassdraget, som har et mye høyere produksjonspotensiale enn de øvrige. Gryttingvassdraget og Osvollvassdraget kommer på de neste plassene. Det er kun Gryttingvassdraget som i 2001 ble vurdert til å ha bestander av både laks, sjøørret og sjørøye. I Fiskfjordvassdraget er det i ettertid gjennomført omfattende undersøkelser av fiskeoppgang og innslag av rømt fisk, se ovenfor. Registreringer fra flere år tyder på at oppgang av rømt røye har vært stor i dette vassdraget. Undersøkelsene viser også at Fiskfjordvassdraget har bestander av både laks, sjøørret og sjørøye.

Det er oppgitt i høringsuttalelser at det er flere elver i nærområdet som har oppgang av sjøørret og laks. Vi kjenner ikke til at disse elvene er kartlagt med tanke på bestander av anadrom fisk. Vurdert ut fra kart ser vi imidlertid at både Holandselva og Bøelva har nedslagsfelt og topografi som kan gi grunnlag for mindre bestander av sjøørret, og muligens noe oppgang av laks. Førstnevnte elv ligger ca. 350 meter fra omsøkt lokalitet.

I en epost datert 27.8.2019 har Eidsfjord Sjøfarm AS formidlet at en eventuell etablering ikke vil medføre økt stående biomasse i Sortlandsundet, men derimot bidra til å ha lengre brakklegging i selskapets utsettsområder. Selv om sjøområdet har stor verdi vil vi derfor ikke fraråde etablering av ny lokalitet Holand, men vil anbefale at det gjennomføres undersøkelser av spesielt Holandselva for å avdekke om vassdraget har anadrome bestander.

Øvrig naturmangfold

Løstliggende kalkalger

I merknader fra det offentlige ettersynet er det påpekt at det er et stort område med ruglbunn (kalkalger) like sør for det planlagte anlegget. Dette gjelder grunnene i Sortlandssundet (Risrevet, Jarstadrevet, Bø-revan, sørsiden av Fiskholmen, rundt Lotterskjæret og Holmen samt det store grunne området mellom Risrevet og Matskallen). Dette ville bety et område fra ca. 500 meter til ca. 4,3 kilometer sørvest for lokaliteten. Siden merknaden også viser til at det er dårlig ankerfeste her, antar Fylkesmannen at det er snakk om løstliggende kalkalger, også kjent som mergelbunn.

Løstliggende kalkalger er en naturtype som er viktig for biologisk mangfold blant annet fordi den danner hulrom og skjulesteder for dyr, og den fungerer som habitat for dyr som børstemark, slangestjerner, muslinger, krepsdyr og sjøpiggsvin. Løstliggende kalkalger vokser langs hele kysten fra fjæresonen og ned til over 30 meters dyp, og flere arter trives best der det er strømrøkt. Naturtypen er dårlig kartlagt i Norge, og Fylkesmannen har derfor hentet inn en kommentar fra Eli Rinde ved Norsk institutt for vannforskning (NIVA), som sier det er godt mulig det er ruglbunn i dette området. Store forekomster anses som viktigere enn enkeltfunn, og ut fra areal som beskrives i merknaden er det en mulighet for at en eventuell ruglbunnforekomst kan være av en viss størrelse. Fordi Fylkesmannen anser det som sannsynlig at løstliggende kalkalger kan forekomme i det angitte området, og med bakgrunn i føre-var-prinsippet jf. naturmangfoldloven § 9, vil Fylkesmannen vurdere dette som en reell forekomst frem til det eventuelt er dokumentert at dette ikke er tilfelle.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) skriver på sine nettsider at det skal lite forstyrrelser til for å ødelegge eller forringe kvaliteten til denne naturtypen, i og med at det kun er det øverste laget som lever og bidrar til gjenvekst. Fra undersøkelser i England er det funnet at ruglbunn er sårbar for blant annet tråling og overgjødsling.

Den mulige ruglbunnforekomsten vil også vurderes i et eget brev der Fylkesmannen beslutter om utslippstillatelse kan gis. Ved bruk av avlusningsmidler på lokaliteten vil krepsdyr som bruker den eventuelle ruglbunnen som oppvekstlokalitet også være svært sårbare.

Sjøfugl og annen fugl

Ved Holand-Rise, anslagsvis 1 kilometer fra lokaliteten, er det registrert hekkende fiskemåke (nær truet) og svartbak. Ca. 1,4-1,5 kilometer nordvest for lokaliteten er det registrert hekkeområder for hettemåke (sårbar) og fiskemåke.

Det er registrert flere rasteområder for kortnebbgås ca. 300 meter nordvest for omsøkt lokalitet (viktig), 850 meter øst for omsøkt lokalitet (svært viktig) og 1,4 kilometer nordøst for omsøkt lokalitet (svært viktig).

Israndavsetninger

Det er registrert en rekke israndavsetninger i Sortlandssundet, der den nærmeste ligger ca. 650 meter nordøst for omsøkt anlegg. Israndavsetninger er ansett som en viktig naturtype fordi den gir variasjon i bunnsstrat og dermed i flora og fauna i forhold til omkringliggende områder. Mindre avsetninger, slik som det er flere av i Sortlandssundet, er ansett som viktige.

Ut fra strømmålinger er dominerende strømrøtning mot sørvest med en stor returstrøm mot nordvest. Fylkesmannen kan derfor ikke utelukke at de registrerte israndavsetningene vil kunne bli påvirket av et eventuelt anlegg ved Holand, men strømmålingene viser svakere strøm i dypere vannlag. Fylkesmannen vil også vurdere forekomstene i et eget brev der vi vurderer om utslippstillatelse kan gis.

Gyteområder

Ca. 1 kilometer sør for omsøkt lokalitet er det registrert gyteområder for torsk og hyse (Fiskholman Nord og Fiskfjorden Fiskholman).

Brakkvannspoller

Ca. 1,7 kilometer nordøst for omsøkt lokalitet er det registrert lokalt viktige brakkvannspoller.

Friluftsliv

Langs land, ca. 200 meter fra fôrflåta ved omsøkte lokalitet, ligger friluftslivsområdet «Rise-Holand langs fjæra». Dette er strandsone med tilhørende sjø og vassdrag. Området er angitt som viktig, og brukes ved utflukter fra skoler. En rekke merknader fra det offentlige ettersynet påpeker at området er mye i bruk, inkludert sjøarealet, og at det er en avmerket ankerplass i Holandsbukta på sjøkart. Fylkesmannen vurderer det som sannsynlig at friluftslivopplevelsen kan bli påvirket av det omsøkte anlegget

Verneområder

Det er ikke registrert verneområder i nærheten av lokaliteten i Naturbasen.

Fylkesmannen er kritisk

Fylkesmannen er kritisk til etablering av ny lokalitet Holand. Vi vurderer det slik at det er flere forekomster som kan bli påvirket av omsøkte lokalitet, og ser også at området ved omsøkt lokalitet er mye i bruk som friluftslivsområde. Fylkesmannen knytter størst bekymring til den mulige kalkalgeforekomsten og til israndavsetningene. Det finnes lite kunnskap om hvor stor belastning en mulig akvakulturlokalitet kan utgjøre på disse naturtypene, gitt avstand og størrelse på anlegg.

Fordi en eventuell etablering av lokalitet Holand ikke vil medføre biomasseøkning i Sortlandsundet er det ikke lagt vekt på hensynet til kjente anadrome bestander i området, men Fylkesmannen vil anbefale at det gjennomføres undersøkelser for å avklare om det finnes anadrome bestander i de nærliggende vassdragene. Dette bør i så tilfelle gjennomføres før eventuell tillatelse innvilges. Det er spesielt Holandselva som bør undersøkes siden vassdraget ligger ca. 350 meter fra omsøkt lokalitet.

Med hilsen

Oddlaug Ellen Knutsen (e.f.)
seksjonsleder

Maria L. Seivåg
senioringeniør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Liv Oddrun Landro	Landrovegen 267	5363	Ågotnes
Ove Henriksen	Landrovegen 257	5363	Ågotnes
Ella K B Henriksen	Risevegen 90	8404	Sortland
Guro Stigen Kvannli	Holandsveien 14 B	8403	Sortland
EIDSFJORD SJØFARM AS	Postboks 84	8401	SORTLAND
John-Erik Bjørlo	Risevegen 73	8404	Sortland
John Arne Nyland	Risevegen 133 A	8404	Sortland
Nina Ellingsve	Risevegen 94	8404	Sortland
Tor Reidar Ottesen	Risevegen 107	8404	Sortland
Ivar Løe	Stenholts Vei 6 C	1738	Borgenhau gen
Bjørnar Ottesen	Risevegen 77	8404	Sortland

Per Johan Jakobsen	Postboks 98, 8401 Sortland	8404	Sortland
Fiskeridirektoratet Region Nordland	Postboks 185 Sentrum	5804	Bergen
Sortland kommune	Postboks 117	8401	Sortland
Tore Hjellbakk	Risevegen 140	8404	Sortland
Rune Stigen Kvannli	Holandsveien 14 B	8403	Sortland
Nordland Fylkes Fiskarlag	Postboks 103	8001	BODØ
Kristian Henriksen	Nedre Ånstad Vei 113	8416	Sortland
Jørn Hjelle	Risevegen 111	8404	Sortland
Vanja Holand Hjellbakk	Risevegen 140	8404	Sortland
Rajn Eida Scottini	Markusveien 9	3041	
Oskar Hjellbakk	Risevegen 140	8404	Sortland
Kystverket	Postboks 1502	6025	Ålesund
Synnøve Henriksen	Landrovegen 263	5363	Ågotnes
Tone Daae Larsen	Risevegen 60	8404	Sortland

Mottakerliste:

Mattilsynet - Region Nord	Felles postmottak, Postboks 383	2381	Brumunddal
Nordland fylkeskommune	Postmottak Fylkeshuset	8048	Bodø